

**Joannes A. Scopoli, njegovi »Descriptiones avium (1769)«
in kranjska imena ptičev**

**Joannes A. Scopoli, his “Descriptiones avium (1769)”
and Carniolan names of birds**

Janez GREGORI¹

UDK(UDC)598.2(497.4)(083.72)

IZVLEČEK

Scopoli je v 168 strani obsegajočih ‘Descriptiones avium’, v knjigi Annus I. historico-naturalis (1769), ptiče razvrstil v 6 redov s 53 rodovi, ki vključujejo 254 vrst. Pri opisih se sklicuje na starejše avtorje opisov, pri risbah zlasti na Aldrovandusa, Jonstonusa in Kleina. Obdelal je ptičje primerke iz treh zbirk: (1) M. p. = *Museum proprium* (njegova lastna zbirka), (2) V. C. = *Vivarium Caesareum* (cesarski vivarij oziroma ZOO na Dunaju) in (3) M. T. = *Museum Turrianum* (zasebna zbirka grofa Thurna na Dunaju). Dokazni primerki iz teh zbirk so verjetno vsi izgubljeni.

Narejen je poskus identifikacije ptičjih vrst s Scopolijevega seznama, za 16 vrst žal neuspešno. Za kranjska (slovenska) ptičja imena, ki jih navaja avtor, je narejena primerjava z imeni Žige Zoisa. Ta jih je s svinčnikom zapisal na rob enega od izvodov Scopolijevih knjig, navaja pa jih tudi v svojem rokopisu ‘Nomenclatura carniolica’, ki je ohranjen.

Ključne besede: Scopoli, Kranjska, Slovenija, ptiči, nomenklatura

ABSTRACT

In the book Annus I. historico-naturalis (1769), Scopoli classified, on no less than 168 pages of his »Descriptiones avium«, birds in six orders with 53 genera that embrace 254 species. In his descriptions he refers to several older authors, especially Aldrovandus, Jonstonus and Klein as far as drawings are concerned. He analysed bird specimens from three different collections: (1) M. p. = *Museum proprium* (his private collection), (2) V. C. = *Vivarium Caesareum* (Vienna Zoo imperial vivarium) and (3) M. T. = *Museum Turrianum* (Count Thurn’s private collection in Vienna). All evidential specimens from these collections, however, have probably been lost.

¹ Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 1000 Ljubljana, Slovenija

¹ Slovenian Museum of Natural History, Prešernova 20, 1000 Ljubljana, Slovenia

An identification test of the birds species from Scopoli's list has been made, but for 16 species unfortunately proved unsuccessful. For Carniolan (Slovenian) bird names, cited by the author, a comparison with Žiga Zois's names was made. Zois wrote them down on the margin of one Scopoli's books as well as stated them in his manuscript 'Nomenclatura carniolica, 1797', which has survived till this very date.

Key words: Scopoli, Carniolia, Slovenia, birds, nomenclature

V svojem izjemno obsežnem znanstvenem opusu je J. A. Scopoli namenil veliko pozornosti tudi taksonomiji ptičev. Njegovo osrednje delo s tega področja je 168 strani obsegajoč opis ptičev, 'Descriptiones avium' v knjigi Annus I. historico-naturalis (SCOPOLI 1769). Razvrstil jih je po sistemu, ki ga je v svoji 10. izdaji, imenovani Systema Nature, predlagal C. LINNAEUS (1758), s katerim je tudi sicer živahno sodeloval, njun odnos pa je bil, čeprav se nikoli v življenju nista videla, spoštljivo tovariški (cf. SOBAN 1995, 2004).

Aves Linnaeanæ.
Ad alia GENERA in hoc opere relatæ.

GEN. LINN.		NOSTRA.		
<i>Upupa</i>	4	—	<i>Gracula</i>	1 n. 46
<i>Anas</i>	11	—	<i>Branta</i>	1 n. 84
—	13	—	—	2 n. 85
<i>Diomedea</i>	1	—	<i>Procellaria</i>	2 n. 96
<i>Sterna</i>	3	—	<i>Larus</i>	8 n. 111
<i>Recurvirostra</i>	1	—	<i>Scolopax</i>	1 n. 129
<i>Turdus</i>	11	—	<i>Sturnus</i>	3 n. 191
<i>Fringilla</i>	9	—	<i>Emberiza</i>	4 n. 211
—	19	—	—	5 n. 212
<i>Sturnus</i>	8	—	<i>Motacilla</i>	1 n. 223
<i>Motacilla</i>	1	—	<i>Sylvia</i>	1 n. 227
—	6	—	—	2 n. 228
—	19	—	—	3 n. 229
—	17	—	—	4 n. 230
—	28	—	—	5 n. 231
—	2	—	—	6 n. 232
—	23	—	—	7 n. 233
—	4	—	—	9 n. 235
—	18	—	—	11 n. 237
—	22	—	—	12 n. 238
—	29	—	—	13 n. 239
—	31	—	—	14 n. 240

Slika 1. Rodovna imena v 'Descriptiones avium'.

Fig. 1. Genuses' names in 'Descriptiones avium'.

Scopoli je v 'opisu' pokazal dobro mero znanstvene samozavesti, saj je pri nekaterih vrstah zamenjal ali uvedel nova rodovna imena in jih uvodoma našteva. Prvo zapisano ime je Linnéjevo, drugo Scopolijevo: *Upupa* = *Gracula*, *Anas* = *Branta*, *Diomedea* = *Procellaria*, *Sterna* = *Larus*, *Recurvirostra* = *Scolopax*, *Turdus* = *Sturnus*, *Fringilla* = *Emberiza*, *Sturnus* = *Motacilla* in *Motacilla* = *Sylvia*.

Sledi povzetek taksonov, kjer ptiče razvrsti v 6 redov s 53 rodovi, ti pa vključujejo 254 vrst. Z zvezdico so označene vrste, ki jih Linné ne omenja v svojem delu 'Systema Nature'. V pregledu so vrste označene s tekočo številko od 1 do 254 in prav tako tudi v osrednjem pregledu vrst. Pri navajanju oz. opisih vrst in rodov Scopoli skrbno navaja starejše vire, na katere se sklicuje. Citira zlasti dela Linnaeusa, Jonstonusa, Meyerja, Kleina in Aldrovandusa. Viri slikovnih referenc pa so predvsem: Joannes Jonstonus (*Historia naturalis de avibus*, 1650), Ulixes Aldrovandus (*Ornithologia*, 1637) in J. T. Klein (*Historiae avium prodromus cum praefatione de ordine animalium in genere*, 1750).

Pri obravnavi vrst navadno začne z Linnéjevo diagnozo, ponekod tudi z diagnozo drugih avtorjev. Navadno sledi kranjsko in nemško ime, pri nekaterih tudi italijansko. Nato postavi kratko diagnozo, sledi navedba kratice zbirke, kjer so shranjeni dokazni primerki opisovane vrste. Končuje navadno še z dodatnim opisom vrste in drugimi lastnimi opažanji.

Scopoliju so vir tri muzejske zbirke, ki jih omenja na naslovni strani z zapiskom '*Descriptiones avium musei proprii earumque rariorum, quas vidit in vivario Augustiss. Imperatoris, et in museo Excell. Comitiss Francisci Annib. Turriani.*' Ponovno predstavi muzejske zbirke na začetku sistematskega dela:

M. p. = *Museum proprium*, to je lastna zbirka, za katero pravi, da so v njej ptiči z malodane vse Kranjske.

V. C. = *Vivarium Caesareum*, cesarski vivarij oziroma živalski vrt na Dunaju

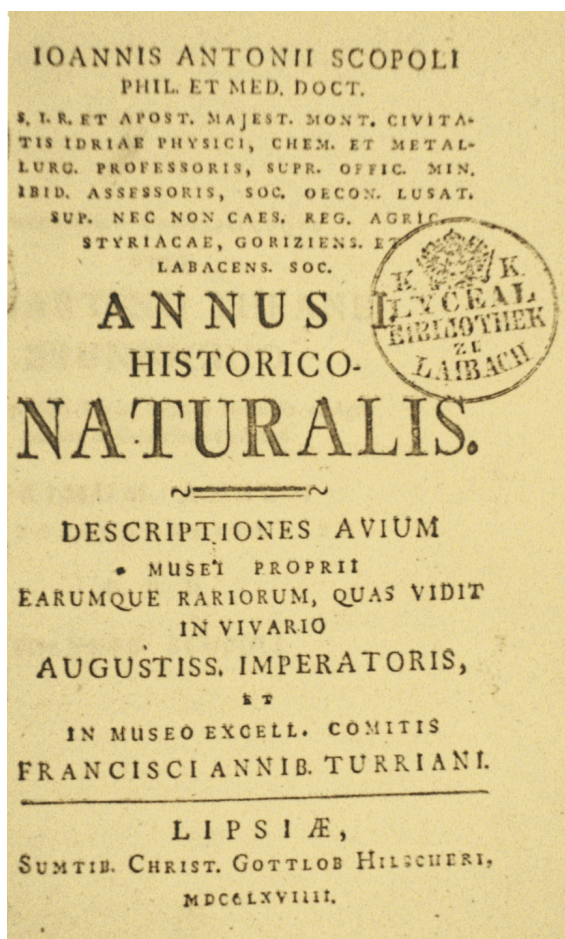
M. T. = *Museum Turrianum*, zasebna zbirka grofa Thurna z Dunaja

Predstavitev vrste končuje z nekoliko daljšim dodatnim opisom ali kakšno zanimivostjo, kot je navedba življenjskega okolja, obnašanje ali telesno posebnostjo.

Pomudimo se pri zgoraj omenjenih muzejskih zbirkah. Najprej Scopolijeva privatna zbirka 'Museum proprium'. Ko je Scopoli prišel na Univerzo v Pavii, kjer je zasedal mesto profesorja botanike in kemije, je prodal zbirko mineralov in ptičev Naravoslovnemu muzeju v Pavii. Na žalost podrobnosti o teh primerkih niso ohranjene, ptiči so bili pomešani z materialom, ki je bil pridobljen iz raznih drugih virov. Večina ptičjih primerkov iz 18. stoletja je bila v zadnjih stoletjih poškodovana in zavržena, ne glede na njihovo zgodovinsko vrednost (VIOLANI osebno sporočilo; ROVATI et al. 2007). Scopolijeva zbirka je tako skoraj zagotovo izgubljena.

Nekoliko je treba razjasniti identiteto zbirke 'Museum Turrianum'. PETKOVŠEK (1977) povzema o njej skopo informacijo, ki jo je zapisal PONEBŠEK (1917), da namreč Scopoli »opisuje ptice muzeja grofa Thurna«. Usmeritev ni zadostna, zato je treba reči malo več. To je bil namreč privatni muzej na Dunaju, katerega lastnik je bil grof Francesco Annibale Della Torre e Tasso (= Thurn und Taxis). Primerki ptičev v tem muzeju niso bili opremljeni s podatki o mestu najdbe ali izvoru; podatki sodobnih avtorjev o tipski lokaliteti vrst, ki jih je Scopoli opisal iz te zbirke, so zato popolnoma neosnovani. Material iz zbirke 'Museum Turrianum' je verjetno izgubljen (VIOLANI osebno sporočilo).

'Vivarium Caesareum' so bili habsburški aviariji v dunajskem Schoenbrunnu. Scopoli jih je lahko obiskoval in raziskoval tamkajšnje ptiče, ko se je na začetku svoje znanstvene poti nekaj časa mudil na Dunaj. Takrat je lahko obiskoval tudi 'Museum Turrianum'. Upravičena je domneva, da je nekatere vrste opisoval po spominu, zato je možnost dvojnih opisov tukaj toliko večja.

Slika 2. Naslovna stran 'Annus I. historico-naturalis, 1769', v katerem je Žiga Zois pripisal kranjska ptičja imena. Delo hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Fig. 2. Title page of 'Annus I. historico-naturalis, 1769' in which Žiga Zois added in writing Carniolan bird names. The work is kept by National and University Library in Ljubljana.

Eden od izvodov Scopolijevega prispevka v 'Annus I. historico-naturalis' je še zlasti zanimiv. To je izvod iz bivše Licejske knjižnice v Ljubljani, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani (NUK). Vanj je Žiga Zois s svinčnikom pripisal številna kranjska ptičja imena, na kar opozarja že SCHIEBEL (1919). Nadalje pravi, da je »videl ta izvod leta 1918. v Licejski knjižnici. Vanj je baron Zois s svinčnikom zapisal obrobne pripombe, med njimi tudi pravilna na Kranjskem uporabljana trivialna slovenska ptičja imena, ki jih Scopoli v svojem delu velikokrat navaja napačno«.

Žiga Zois je posvečal pozornost ptičem in bil razgledan tudi na tem področju. NUK hrani dva zvezka njegovega rokopisa; enega od njiju, naslovljen 'Aves terrestres (Europeae)', ki navaja tudi kranjska ptičja imena, je obdelal JANČAR (1999). Ker leto nastanka rokopisa ni znano, Tomaž Jančar predlaga, da bi bilo to leto 1797, leto zadnjega vpisa podatka (na str. 42). Ker se Zoisovo delo

začne z naslovom 'Nomenclatura carniolica' in je dejansko namenjeno nomenklaturi, predlaga, da bi bilo to tudi naslov rokopisa. Torej: 'Nomenclatura carniolica (Zois, 1797). Nekatera imena, ki jih je Zois zapisal v svojem delu, se razlikujejo od imen, pripisanih v Scopolijevem delu. Kranjska imena, tako Scopolijeva kot Zoisova, so dragocen prispevek k slovenskemu imenoslovju.

Znanstvena imena Scopoli večinoma povzema po Linnéju, pri 68 vrstah pa dodaja nova. Vrstna imena se večinoma razlikujejo od zdaj veljavnih, nekatera najdemo v literaturi kot soznačnice (sinonimi), nekaterih pa tudi ne. Skušal sem ugotoviti, katere vrste je imel Scopoli pri opisih v mislih. Razmeroma enostavno je bilo to pri srednjeevropskih vrstah, kjer so bila v pomoč predvsem dela LINNAEUS (1758), REY (1872) in (1903–1922), pomagal pa sem si tudi s soznačnicami, objavljenimi v katalogu MATVEJEV & VASIĆ (1973). Bolj zapleteno je bilo pri vrstah z drugih kontinentov, kjer sem dobil pomoč v delih PETERS et al. (1931 – 1970), in DEL HOYO et al. (1997). Nekaterih imen pa s pomočjo meni razpoložljive literature žal nisem mogel razrešiti.

Scopolijev seznam ptičjih vrst (Annus I. historico-naturalis, 1769), Zoisove pripombe in njegova 'Nomenclatura carniolica', 1797. Tekoče številke so povzete po Scopolijevem delu.

Kranjska imena zapisujem tako, kot sta jih zapisala avtorja, v bohoričici:

z = c	sh = ž
zh = č	ŕ = s
s = z	lh = š

Prvo je navedeno Scopolijevo znanstveno ime, sledi veljavno znanstveno ime (polkrepko), slovensko ime, kranjsko ime po Scopoliju (Scopoli:), Zoisove pripombe na robu Scopolijevega seznama (Zoisov pripis:) in ime v Zoisovem delu 'Nomenclatura carniolica' ('Nomencl. carn.'). Scopolijeva in Zoisova kranjska imena so prav tako zapisana polkrepko. Znanstvena imena povzeman po delu »*Liste der Vögel Europas* (2008)«, za slovenska pa je bil podlaga GOODERS (1998). Zoisova imena v rokopisu 'Nomenclatura carniolica' sem povzemal iz originala, v veliko pomoč pa mi je bil Jančarjev seznam Zoisovih imen (JANČAR, 1999).

1. *Falco chrysaetos* /*Aquila chrysaetos* – planinski orel; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Rujávi Órel, Vélka posftojna**/; ‘Nomencl. carn.’: **Velki rujavi orel**

2. *Falco pygargus* /*Haliaetus albicilla** – belorepec; Scopoli: **Poftojna**/; Zoisov pripis: **Sivi Órel**/; ‘Nomencl. carn.’: –
 * LINNÉ (1758) ga je opisal pod imenom *Falco albicilla*. HARTERT (1912–21, II: 1176) med sinonimi navaja tudi *Falco pygargus*, v oklepaju pa dodaja »1800 – novejšje ime za *F. albicilla*«. Pri obravnavi močvirskega lunja, *Circus pygargus*, (na str. 1142) med sinonimi ne navaja imena *Falco pygargus*. Scopoli se sklicuje na risbo Jonstonusa (Tab. II, III). Na Tab. II, kjer so predstavljeni predstavniki *Aquila* in *Haliaetus*, je ob upodobitvi, poleg *Pygargus*, zapisano tudi »Weissenburnzter Adler«, torej **belorepi orel**. Na Tab. III pa je poleg risbe zapisano *Aquila Pygargus*.
 Scopoli navaja kranjsko ime **postojna**, kot ga navaja za belorepca tudi FREYER (1842). Scopoli pravi, da ima v lastni zbirki primerek ‘ex Carniolia superiore’, torej z Gorenjske, Freyer pa kot lokaliteto navaja ‘gorenjski visoki hribi, tudi pri Ribnici.’ Da gre za belorepca, potrjujejo tudi nemška imena, ki jih je zapisal Scopoli: Gelbschnabel in Weisgeschwänzter Adler, ‘rumenokljunec’ in belorepec.

3. *Falco gentilis* /*Accipiter gentilis** – kragulj; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Skol**/; ‘Nomencl. carn.’: **Shláhtni fkól**
 *ZOIS (1797) navaja dve vrsti: *Falco Palumbarius* in *Falco Gentilis*, kranjski imeni pa za prvega ‘**J(aftreb), Golobár**’ in za drugega ‘**Shláhtni fkól**’. Navaja tudi vrsto *Falco incertus*, s kranjskim imenom ‘**Skol**’. Vsa tri znanstvena imena HARTERT (1912–21, II: 1146) navaja kot sinonime za vrsto *Accipiter gentilis*.

4. *Falco buteo* /*Buteo buteo* – kanja; Scopoli: **Kaine**/; Zoisov pripis: **Kajna** /; ‘Nomencl. carn.’: **Kájna**

5. *Falco tinnunculus* /*Falco tinnunculus* – navadna postovka /; Scopoli: **Poftoka, Splintza, Skoltfch**/; Zoisov pripis: **Poftojka** /; ‘Nomencl. carn.’: **Poftojka**

6. *Falco nisus* /*Accipiter nisus* – skobec; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Krégul** /; ‘Nomencl. carn.’: **Kregul**

7. *Strix bubo* /*Bubo bubo* – velika uharica; Scopoli: **Sova** /; Zoisov pripis: **Velka lefna fova, Gvir** /; ‘Nomencl. carn.’: **Velka lefna fova, Gvîr**

8. *Strix otus* /*Asio otus* – mala uharica; Scopoli: **Mala fova** /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Malafova**

9. *Strix giu* /*Otus scops* – veliki skovik; Scopoli: **Tshuk**/; Zoisov pripis: **Zhuk** /; ‘Nomencl. carn.’: **Zhuk**

10. *Strix nyctea* /*Bubo scandiacus* – snežna sova; Scopoli: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Bela Sova**

11. *Strix aluco* /**Strix aluco*** – lesna sova/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Scopoli podaja Linnéjevo diagnozo za vrsto *Strix aluco*. Tudi na Jonstonusovi upodobitvi je ista vrsta.
12. *Strix stridula* /**Strix aluco** – lesna sova/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Rujava Sova**
13. *Strix sylvestris* * /**Strix uralensis** – kozača/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Zdaj veljavni avtor opisa kozače, *Strix uralensis*, je Pallas 1771. VREZEC et al. (v tisku) utemeljujejo, da je to znanstveno ime vprašljivo, saj prioriteta pripada Scopoliju, torej *Strix sylvestris* Scopoli 1769.
HARTERT (1912–21, II: 1017) pri obravnavi kozače, *Strix uralensis*, ugotavlja, da Scopolijev opis vrste *Strix sylvestris* velja za kozačo. Tudi PONEBŠEK (1917: 86) kot soznačnico navaja ‘*Strix sylvestris*, Scopoli’.
14. *Strix alba* (**Tyto alba** – pegasta sova/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Pegafta Sova, Mertvauka tiza**
15. *Strix noctua** /**Athene noctua** – čuk/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Zdaj je veljavni opis ‘*Athene noctua* (Scopoli)’. HARTERT (1912–21, II: 1000) pravi, da je opis slab in bi se ga lahko izpodbijalo, vendar je v glavnem sprejet.
16. *Strix rufa* * /**Strix aluco** – lesna sova /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*REY (1872: 15): *Strix rufa* Scop. = *Strix aluco*
17. *Strix passerina** /**Athene noctua** – čuk /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Zgovitel, Zhovink**; prečrtal je nemško ime ‘**Tschiavitl**’; ‘Nomencl. carn.’: **Zhovink, Zhovitel**
*Scopoli povzema diagnozo po Linnéju (LINNÉ, 1758), vendar ta velja po dosedaj sprejetem prepričanju za malega skovika. Scopoli navaja italijansko ime Civetta in nemško Hauseule, kar je oboje ime za čuka. Omenja, da gnezdi v dimnikih. HARTERT (1912–21, II: 1000) pravi, da se Scopolijev *S. passerina* pod številko 17. nanaša na čuka, ne glede na povzeto Linnéjevo diagnozo; pravi, da Scopoli tudi lesno sovo omenja vsaj pod dvema imenoma.
18. *Lanius excubitor* /**Lanius excubitor** – veliki srakoper /; Scopoli: **Velch frakoper**/; Zoisov pripis: prečrtal je Scopolijev ‘**velch**’ in napisal ‘**velki**’, pri imenu ‘**frakoper**’ je dal naglas na **á** /; ‘Nomencl. carn.’: **Velki Srákoper**
19. *Lanius collurio* /**Lanius collurio** – rjavi srakoper/; Scopoli: **Mali srakoper**/; Zoisov pripis: pri Scopolijevem imenu ‘**srakoper**’ je označil naglas na **á**, torej **srákoper** /; ‘Nomencl. carn.’: **Mali Srákoper**
20. *Lanius garrulus* /**Bombicilla garrulus** – pegam/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Pégam** /; ‘Nomencl. carn.’: **Pegam**
21. *Psittacus macao* /**Ara macao** – svetlo rdeči ara/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –

22. *Psittacus ararauna* /**Ara ararauna** – rumenoprsi ara/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
23. *Psittacus severus* /**Ara severa** – mali ara/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
24. *Psittacus nobilis* /**Ara nobilis** – rdečerami ara/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
25. *Psittacus carolinensis* /†**Conuropsis carolinensis** – karolinska papiga/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
26. *Psittacus alexandri* /**Psittacula alexandri** – brkati papagaj/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
27. *Psittacus formosus* /**Pezoporus wallicus** – pozemeljska papiga/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
28. *Psittacus merulinus* /?/?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
29. *Psittacus krameri* /**Psittacula krameri** – ovratniški papagaj/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
30. *Psittacus erithacus* /**Psittacus erithacus** – sivi jako/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
31. *Psittacus ruber* /?/?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
32. *Psittacus pileatus* /**Pionopsitta pileata** – rdečečela papiga/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
33. *Psittacus cyanocephalus* /**Psittacula cyanocephala** – modrovrti papagaj/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
34. *Psittacus pullarius* /**Agapornis pullaria** – rdečeglavi agapornis/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
35. *Corvus maximus* /**Corvus corax** – krokar/; Scopoli: **Velch Oru**/; Zoisov pripis: **Velki Orel, Krókar**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Velch oru**’ /; ‘Nomencl. carn.’: **Krókar**
36. *Corvus vulgaris* /**Corvus corone** – črna vrana/; Scopoli: **Oru**/; Zoisov pripis: **Vrana, mali Orel**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Oru**’ /; ‘Nomencl. carn.’: **Zherna vrána, mali Órel**
37. *Corvus cornix* /**Corvus cornix** – siva vrana/; Scopoli: **Urana**/; Zoisov pripis: **fiva Vrana**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Urana**’ /; ‘Nomencl. carn.’: **Siva Vrána**
38. *Corvus monedula* /**Corvus monedula** – kavka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Kávka** /; ‘Nomencl. carn.’: **Kávka**

39. *Corvus glandarius* /*Garrulus glandarius* – šoja/; Scopoli: **Schoia, Schoga**/; Zoisov pripis: **fhóga**/; 'Nomencl. carn.': **Pfhoga, fhoga**
40. *Corvus caryocatactes* /*Nucifraga caryocatactes* – krekovt/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Klávshar***, **Léfniza** /; 'Nomencl. carn.': **Klávshar, Lefhniza**
*Zois (1797) ime klavžar navaja za krekovta, v svoji 'Nomencl. carn.' pa tudi za vrsto *Geronticus eremita*; ime krekovt navaja tudi za črno žolno.
41. *Corvus rusticus* /*Pica pica* – sraka/; Scopoli: **Praka**/; Zoisov pripis: **fráka**; prečrtal je Scopolijevo ime **Praka** /; 'Nomencl. carn.': **Sráka**
42. *Coracias xanthornus* /*Oriolus xanthornus* – črnoglav kobilar/; Scopoli – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
43. *Coracias cartagenensis* !?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
44. *Coracias garrula* /*Coracias garrulus* – zlatovranka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Seléna Vrana** /; 'Nomencl. carn.': **Seléna Vrána**
45. *Coracias oriolus* /*Oriolus oriolus* – kobilar/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Kobilar**/; 'Nomencl. carn.': **Kobílar**
46. *Gracula pyrrhcorax* /*Pyrrhcorax pyrrhcorax** – planinska vrana/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Krámperca** /; 'Nomencl. carn.': –
*Scopoli v diagnozi, ki jo povzema po Linnéju, in v svoji diagnozi omenja, da ima kljun in noge rdeče. Navaja, da je planinska vrana, ki jo ima v lastnem muzeju, z Zgornje Koroške, dal pa mu jo je Lauffensteiner. Podatek navaja tudi FELDNER (2007: 32) in omenja, da je Scopoli na svojih potovanjih zbiral material tudi po južnih predelih Koroške.
Zois (1797: 11/05) pri vrsti *Corvus graculus* (navaja angleško: Cornish Cough) citira Scopolija pod tekočo št. 46, imena pa so: **Krámperca, Planinski Škorc, Planinska Kavka**. Pod zaporedno številko 11/04 navaja vrsto *Corvus Pyrrhcorax* (angleško: Alpine Crow), ne navaja pa nobenih kranjskih imen ali drugih podatkov. Scopoli planinske kavke ne omenja.
47. *Paradisea apoda* / *Paradisea apoda* – velika rajčica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
48. *Cuculus canorus* /*Cuculus canorus* – kukavica/; Scopoli: **Kukautza**/; Zoisov pripis: **Kúkovza**/; 'Nomencl. carn.': **Kúkovza**
49. *Cuculus persa* (*Tauraco persa* – zelenoglav turako)/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
50. *Jynx torquilla* /*Jynx torquilla* – vijeglavka/; Scopoli: **Tfhudefch**/; Zoisov pripis: **Zhúdefh** /; 'Nomencl. carn.': **Zhúdefh**

51. *Picus martius* /*Dryocopus martius* – črna žolna/; Scopoli: **Tfchernna Schouna**/; Zoisov pripis: **Zhérna Shóvna, Krékovt** /; ‘Nomencl. carn.’: **Zherna Shovna, Krekovt**
52. *Picus viridis* /*Picus viridis* – zelena žolna/; Scopoli: **Deteu, Detela**/; Zoisov pripis: **Shovna**; obkrožil je Scopolijevi imeni ‘**Deteu**’ in ‘**Detela**’/; ‘Nomencl. carn.’: **Shovna, Pivka, Selenashovna**
53. *Picus major* /*Dendrocopos major* – veliki detel/; Scopoli: **Kobilar**/; Zoisov pripis: **Velki Detal**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Kobilar**’ /; ‘Nomencl. carn.’: **Velki Detal**
54. *Picus medius* /*Dendrocopos medius* – srednji detel/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **fredni Detal** /; ‘Nomencl. carn.’: **Sredni Detal**
55. *Picus minor* /*Dendrocopos minor* – mali detel/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Mali Detal** /; ‘Nomencl. carn.’: **Mali Detal**
56. *Picus tridactylus* /*Dendrocopos tridactylus* – triprsti detel/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
57. *Sitta europaea* /*Sitta europaea* – brglez/; Scopoli: **Barlefs**/; Zoisov pripis: **Bérlef**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Barlefs**’/; ‘Nomencl. carn.’: **Bérglef**
58. *Certhia muraria* /*Tichodroma muraria* – skalni plezalček/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Mertválnhiza**/; ‘Nomencl. carn.’: **Mertválnhza**
59. *Certhia familiaris* /*Certhia familiaris* – dolgoprsti plezalček/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Plésovt** /; ‘Nomencl. carn.’: **Plesovt**
60. *Certhia viridis*?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: -
61. *Certhia caerulea* /*Cyanerpes caerulea* – rumenonogi turkizni ptič/; Scopoli – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
62. *Upupa epops* /*Upupa epops* – smrdokavra/; Scopoli: **Smerda kaura, Smerdutch**/; Zoisov pripis: **Odáp, Búd**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Smerdutch**’/; ‘Nomencl. carn.’: **Bud, Dap, Odap, Smerdakavra**
63. *Merops apiaster* /*Merops apiaster* – čebelar/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Legát** /; ‘Nomencl. carn.’: **Legát**
64. *Alcedo ispida* /*Alcedo atthis* – vodomec/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Povódni kof, Vífhneli kof** /; ‘Nomencl. carn.’: **Povòdni kof, Vífhneli kof**
65. *Alcedo smyrnensis* /*Halcyon smyrnensis* – izmirski gozdomec/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –

66. *Anas cygnus* /**Cygnus cygnus** – labod pevec/; Scopoli: **Labod** /; Zoisov pripis: **Labúd** ; prečrtal je črko o v Scopolijevem imenu '**Labod**' /; 'Nomencl. carn.': **Labúd**
67. *Anas cygnoides* /**Anser cygnoides** – labodja gos/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
68. *Anas fusca* /**Melanitta fusca** – beloliska/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Velka Zherníza** /; 'Nomencl. carn.': **Velka Zherniza**
69. *Anas anser* /**Anser anser** – siva gos/; Scopoli: **Gofs**/; Zoisov pripis: **Domálha Gôf**/; 'Nomencl. carn.': **Domálha Gôf, Divja Gôf**
70. *Anas clypeata* /**Anas clypeata** – raca žličarica/ ; Scop. – /; Zoisov pripis: **Shlízharza** /; 'Nomencl. carn.': **Shlízharza**
71. *Anas clangula* /**Bucephala clangula** – zvonec /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Shpéglar**/; 'Nomencl. carn.': **Zherni Sgonz, Shpéglar, Srákarfki Sgonz, Srákarza**
72. *Anas glaucion** /**Bucephala clangula** – zvonec /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Rujavi Sgonz**/; 'Nomencl. carn.': **Rujavi Sgonz, Kémbel**
*Pri št. 71 in 72 gre za isto vrsto, s tem, da pod št. 72 Scopoli opisuje samico.
73. *Anas acuta* /**Anas acuta** – dolgorepa raca/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Dolgorèpka** /; 'Nomencl. carn.': **Dolgorèpka**
74. *Anas hyemalis* /**Clangula hyemalis** – zimaska raca/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
75. *Anas querquedula* /**Anas querquedula** – reglja/; Scopoli: –*/; Zoisov pripis: **Régelza**/; 'Nomencl. carn.': **Kréhelz, Régelza**
*Scopoli navaja nemški imeni Kriechente in Krickantl
76. *Anas circia* /**Anas crecca*** – kreheljc/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Krepliza, Krehelz**/; 'Nomencl. carn.': **Kréhelz, Régelza**
*Zois (1797: 46/12) pod imenom *Anas crecca* navaja angleško ustreznico Common Teal, na naslednji strani (47/01) pa kot »var. β« navaja *Anas circia* in angleško ime Summer Teal, kranjsko pa **Kréhelz, Régelza**
77. *Anas boschas* /**Anas platyrhynchos** – mlakarica/; Scopoli: **Ratza**/; Zoisov pripis: **Velka raza**/; 'Nomencl. carn.': **Velka divja raza**
78. *Anas fuligula* /**Aythya fuligula** – čopasta črnica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Zherníza**/; 'Nomencl. carn.': **Zhopásta Zherníza, Mála Zhrníza**

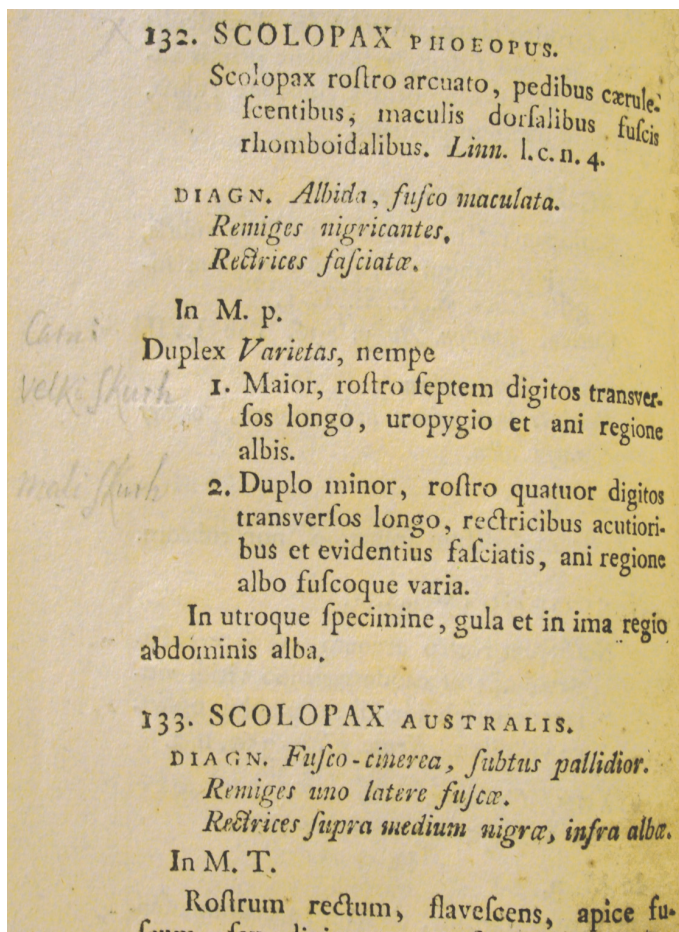
79. *Anas leucocephala* /*Oxyura leucocephala* – beloglavka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: Bechst: A: *Clapeata* L. varietas! – Canard á face blanche – Buff. IX. 255 – A: *Uralensis* Pallaf 1713 – vel: viduata Jaeg: Lin 38 /; ‘Nomencl. carn.’: –
80. *Anas monacha* /*Branta bernicla* – grivasta gos/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: Bechft: varietal A. *comunis* – vel Hybridae A: *moschata* & *comuni*! /; ‘Nomencl. carn.’: –
81. *Anas ruficollis** /*Branta ruficollis* – rdečevrata gos/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: Lath. & Bechft. = A: *Ferina* varietas /; ‘Nomencl. carn.’: –
*REY (1872: 124): *Anas ruficollis* Scop. = *Anser ruficollis*.
82. *Anas melaura* !?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: Bechft: var: A: *comunis* – vel Hybridae ex A: *Moschata* & *comunis* /; ‘Nomencl. carn.’: –
83. *Anas subterranea** // Scopoli: – /; Zoisov pripis: Lath.& Bechft. =A. *Marila*= /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Scopoli navaja, da ima primerek v svojem muzeju; po njegovem mnenju je videti drugačen kot A. *Marila* LINN.
NAUMANN (brez letnice, vol. X: 147) pri obravnavi vrste *Aythya marila* v poglavju o samih in osebkih v mladem perju navaja, da *Anas subterranea* Scopoli, Ann., str. 72. št. 83, zagotovo ne sodi sem; včasih so jo obravnavali kot mlad osebek vrste *Tadorna tadorna*, s katero naj bi se risba repa skladala bolj kot s katero koli drugo vrsto.
HARTERT (1912–21, II: 1302) jo navaja pod vrsto *Tadorna tadorna* in pravi, da se zanesljivo ne nanaša na to vrsto in je sploh napačno opisana, torej nedoločljiva.
GEISTER (1989) posrečeno razmišlja o Valvasorjevih oziroma Scopolijevih črnih racah. Različna so ugibanja, katera vrsta naj bi to bila, edini določni podatek, ki ga navaja Valvasor v svoji ‘Vojvodini Kranjski’, je ta, da » ... jih je leta 1683. mož z imenom Anže Verbar nad tri sto pobil in nacvrl tri lonce masti.« Geister to izumrlo raco kratko malo duhovito imenuje Verbarjeva raca ...»V opomin, četudi iz trte zvit«, kot pravi.
84. *Branta bernicla* /*Branta bernicla* – grivasta gos/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
85. *Branta moschata* / *Cairina moschata* – moškatna bleščavka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Turflhka raza** /; ‘Nomencl. carn.’: **Turflhka ráza**
86. *Branta torrida* !?/; Scopoli – /; Zoisov pripis: Bechft: var: A. *com(unis)* – vel Hybridae ex A: *Moschata* & *Com(unis)* /; ‘Nomencl. carn.’: –
87. *Branta albifrons* /*Anser albifrons* – beločela gos/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: Penelope Maf! – Bloch: IV. L: Defoc – Bechst: Var: A: *comunis*, vel Hybridae – ese A: *Moschata* & *comuni*! /; ‘Nomencl. carn.’: –
88. *Mergus gulo* /*Mergus merganser** – velika žagarica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*HARTERT (1912–21, II: 1376): sinonim ‘*Mergus gulo* Scopoli, Annus I Histor.–Nat., p. 69, (1769)’

89. *Mergus albellus* /? *Mergellus albellus** – mala žagarica/; Scopoli: –; Zoisov pripis: *Serrator*
Lath: /; 'Nomencl. carn.': **Belízh**
* Scopolijev opis, da ima bel vratni obroč, velja za vrsto *M. serrator*; na to navaja tudi Zoisov pripis.
90. *Mergus aethiops* / *Mergus merganser* * – velika žagarica/; Scopoli: –/; Zoisov pripis: *Merganser*
Lath: – **Sávfhki potáplavz, Sávfhiza**/; 'Nomencl. carn.': **Velka favfhiza, Ribízh**
*HARTERT (1912–21, II:1376) pri obravnavi vrste *Mergus merganser* poleg sinonima *Mergus gulo* navaja še *Mergus aethiops* in se sklicuje na Scopolija in njegovo navedbo »Circa Labacum occisus« – dobljen v okolici Ljubljane. Scopolijev opis ni jasen.
91. *Mergus albulus* / *Mergellus albellus** – mala žagarica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: *Albellus*
Lath: ; Belízh /; 'Nomencl. carn.': –
*REY (1872: 134): *Mergus albulus* Scop. = *Mergus albellus*
HARTERT (1912–21, II: 1381): sinonim *Mergus albulus* Scopoli 1769
92. *Mergus pannonicus* / *Mergellus albellus** – mala žagarica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: *Minutus*
Lath: ; **Bjelízh ta mali?** (sic)/; 'Nomencl. carn.': **Belízh ta mali**
*HARTERT (1912–21, II: 1381): sinonima *Mergus albulus* Scopoli, Annus I. Histor.–Nat, p. 71 (1769 – Krain) in *Mergus pannonicus* prav tam, p. 72 (1769 – opis samice).
93. *Plotus claudicans* / *Gavia stellata** – rdečegrli slapnik/; Scopoli – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
*HARTERT (1912–21, II: 1462): sinonim *Plotus claudicans* Scopoli, Annus I. Histor.–Nat, p. 72 (1769).
94. *Alca torda* / *Alca torda* – njorka/; Scopoli: –; Zoisov pripis: **le Pingoin** /; 'Nomencl. carn.': –
95. *Procellaria pelagica* / *Hydrobates pelagicus* – strakoš/; Scopoli: – /; 'Nomencl. carn.': **Strakofh**. Croat /; 'Nomencl. carn.': – **Strakofh**. Croat
96. *Procellaria diomedea* / *Calonectris diomedea* – rumenokljuni viharik/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
97. *Pelecanus onocrotalus* / *Pelecanus onocrotalus* – rožnati pelikan/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Nefít** /; 'Nomencl. carn.': **Neafít** (napisano nerazločno)
98. *Pelecanus carbo* / *Phalacrocorax carbo* – veliki kormoran/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Povòdni Vran**/; 'Nomencl. carn.': **Mórfki Vrán**
99. *Colymbus cristatus* / *Podiceps cristatus* – čopasti ponirek/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Veliki Zhopafiti potáplovz**/; 'Nomencl. carn.': **Čpafiti Pandirk**
100. *Colymbus auritus* / *Podiceps auritus* – zlatouhi ponirek/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **fredni Potáplovz**/; 'Nomencl. carn.': **Vuhafiti Pandirk**

101. *Colymbus nigricans* /*Tachybaptus ruficollis* – mali ponirek/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – ‘Nomencl. carn.’: **mali Pandirk, Pizhla**
102. *Colymbus vulgaris* / ?*Podiceps griseigena** – rjavovrati ponirek/; Scopoli: **Potaplicika**/; Zoisov pripis: **Potaplizhica, mali potaplovz**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Potaplicika**’ /; ‘Nomencl. carn.’:
*HARTERT (1912–21, II: 1448) sinonim: ? *Colymbus vulgaris* Scopoli Annus I, Histor.–Nat., p. 78 (1769 – Kranjsko). Glede na Scopolijevo omembo Linnéjevega *C. Urinator*, gre lahko tudi za slapnika.
103. *Uria lomvia* /*Uria lomvia* – debelokljuna lumna/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **le Guillemot** /; ‘Nomencl. carn.’: -
104. *Larus canus**/?/*Larus canus* – sivi galeb/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Tónovlhza****, **varietal** /; Zoisov ‘Nomencl. carn.’: **Velka Tonovlhza, Pijal**
*HARTERT (1912–21, II: 1730) sinonim: *Larus cinereus* Scopoli, Annus I. Historico. –Nat., p. 80 (1769); vendar pa Scopolijev opis primerka iz lastnega muzeja (rdeči kljun in noge) tega ne potrjuje.
**Zanimivo je mesto naglasa.
105. *Larus cinereus* /*Larus canus* * – sivi galeb/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Tónovlhza*** /; ‘Nomencl. carn.’:
*HARTERT (1912–21, II: 1730) sinonim: *Larus cinereus* Scopoli, Annus I Historico. –Nat., p. 80 (1769 – iz muzeja Turrianum).
ZOIS (1797: 42/04) pri vrsti *Larus ridibundus* navaja, da gre za vrsto, ki jo Scopoli imenuje *Larus cinereus*.
106. *Larus albus* */?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*HARTERT (1912–21, II: 1743) pri vrsti *Larus minutus* navaja sinonim ‘??*Larus albus* Scopoli (nec Gunnerus!)’, Annus I Hist. Nat., p. 80 (1769)’; PETERS (Vol. II: 313) navaja, da Hartert smatra v rodu *Larus* vrstno ime *albus* kot dvomljivo.
107. *Larus fuscus* /*Larus fuscus* – rjavi galeb/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: Nečitljivo! /; ‘Nomencl. carn.’: **Srédna Tonovlhza, ta rujava (Tonovlhza)**
108. *Larus merulinus* /*Chlidonias niger* * – črna čigra/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Mohavka**/; ‘Nomencl. carn.’: –
*HARTERT (1912–21, II:1683) *Hydrochelidon nigra*, sinonim: *Larus merulinus* Scopoli, Annus I. Hist. Nat., p. 81 (1769).
109. *Larus quadricolor* */?/; Scopoli – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*HARTERT (1912–21, II:1737) ga omenja med sinonimi vrste *Larus audouinii* (sredozemski galeb) in pravi, da je navedba Scopolija (Annus I. Historico–Nat., p. 81, 1769) vprašljiva, ime je nerazložljivo in se verjetno nanaša na katerega koli srednje velikega mladega galeba, zelo verjetno pa ne na vrsto *L. audouinii*.

110. *Larus bicolor** /*Sternula albifrons* – mala čigra/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Mohávka** /; ‘Nomencl. carn.’: **Mohávka**
*HARTERT (1912–21, II: 1701) pri vrsti *Sterna hirundo* navaja opisa ’?*Larus bicolor* in *L. sterna* Scopoli, Annus I. Historico–Nat., p. 81, 82 (1769)’, ki naj bi bila narejena po mladih osebkih iz muzeja Turrianum; vendar pa se Scopolijev opis nanaša na čigro kosje velikosti (Statura Turdi Merulae), z belim čelom in rumenim kljunom.
111. *Larus hirundo* /*Sterna hirundo* – navadna čigra/ Scopoli: **Makauka**/; Zoisov pripis: **Ribizh**; prečrtal je Scopolijevo ime **Makauka**/; ‘Nomencl. carn.’: **Ribizh**
112. *Larus sterna** /?*Sterna hirundo* – navadna čigra/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’:
*glej opombo pod zap. št. 110.
113. *Larus columbinus* /?*Sterna hirundo** – navadna čigra/; Scopoli – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*HARTERT (1912–21, II: 1701): ’? *Larus columbinus* Scopoli, Annus I. Historico–Nat., p. 83 (1769), opis po osebkih s Kranjske. Z veliko verjetnostjo ga uvrstimo tako kot *Larus bicolor* in *L. sterna*.’
114. *Phoenicopterus ruber* /*Phoenicopterus roseus* – veliki plamenec/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
115. *Platalea leucorodia* /*Platalea leucorodia* – žličarka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Lopátka, Kalétra**/; ‘Nomencl. carn.’: **Lopátka, Kalpétra**
116. *Ardea nycticorax* /*Nycticorax nycticorax* – kvakač/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Zhápla**/; ‘Nomencl. carn.’: **Zhápla, Kváka**
117. *Ardea cinerea* /*Ardea cinerea* – siva čaplja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Sivi Rangar** /; ‘Nomencl. carn.’: **Sivi Rangar**
118. *Ardea herodias* /*Ardea herodias* – ameriška siva čaplja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
119. *Ardea rufa* /*Ardea purpurea* – rjava čaplja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Strambla** /; ‘Nomencl. carn.’: –
120. *Ardea variegata* /*Ardea purpurea* – rjava čaplja /; Scopoli – * /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Opomba Scopolija, da je vrste pod številki 118, 119 in 120 težko prepoznavati.
121. *Ardea ralloides* /*Ardeola ralloides* – čopasta čaplja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Buntek, mali Rángarzhik*** /; ‘Nomencl. carn.’: –?
*ZOIS (1797: 31/6) navaja imeni **Buntek** in **mali Rángarzhik** za **malo bobnarico**, *Ixobrychus minutus*.

122. *Ardea grus* /**Grus grus** – sivi žerjav/; Scopoli: **Scheriau**/, Zoisov pripis: **Sherjáv**; prečrtal je Scopolijevo ime '**Scheriau**' /; 'Nomencl. carn.': **Sheriáv**
123. *Ardea ciconia* /**Ciconia ciconia** – bela štoklja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **htórkla**/; 'Nomencl. carn.': **Bogdál**
124. *Ardea nigra* /**Ciconia nigra** – črna štoklja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
125. *Ardea stellaris* /**Botaurus stellaris** – velika velika bobnarica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Ponózhni Vrân** /; 'Nomencl. carn.': –
126. *Ardea nivea* /**Egretta garzetta** – mala bela čaplja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Velki beli Rangar*** /; 'Nomencl. carn.': **Béli Rangarzhik**
*Zoisovo ime v pripisu je zapisano napačno, velja za vrsto *Cosmerodius albus*.
127. *Ardea alba* /**Casmerodius albus** – velika bela čaplja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': **Béli Rangar**
128. *Ardea ibis* /**Bubulcus ibis** – kravja čaplja/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Podgávra?** (sic) /; 'Nomencl. carn.': -
129. *Scolopax avosetta* /**Recurvirostra avosetta** – sabljarka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Savítka**/; 'Nomencl. carn.': **Savíhka**
130. *Scolopax rubra* /**Eudocimus ruber** – rdeči srpač/; Scopoli – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
131. *Scolopax rufa* /**Plegadis falcinellus** – plevica/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Pleviza** /; 'Nomencl. carn.': **Pleviza**
132. *Scolopax phaeopus* /**Numenius arquata*** – veliki škurh/; Scopoli*: – /; Zoisov pripis: **velki fkurh, mali fkurh** /; 'Nomencl. carn.': **fkurh, velki fkurh, mali**
*Scopoli je imel primerek v svojem muzeju; omenja, da vrsta nastopa v dveh oblikah: '1. Maior' in '2. Duplo minor'. Veliki škurh, *Numenius arquata* je bil, tudi kot gnezdilec Ljubljanskega barja, v Scopolijevih časih nedvomno mnogo bolj razpoznaven kot mali. Domnevamo lahko, da je imel Scopoli v mislih velikega škurha, varieteti pa naj bi bila samica in samec, ki se po velikosti telesa in dolžini kljuna opazno razlikujeta.
133. *Scolopax australis** /?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
*HARTERT (1912–21, II:1665): *Gallinago hardwickii* = '*Scolopax australis* (nec Scopoli 1769!) Latham, 180'.
134. *Scolopax rusticola* /**Scolopax rusticola** – sloka/; Scopoli: **Schneffa**/; Zoisov pripis: **Klunázh**; prečrtal je Scopolijevo ime **Schneffa**/; 'Nomencl. carn.': **Slomka, Klunazh**

Slika 3. Zoisovi pripisi.

Fig. 3. Zois's annotations.

135. *Scolopax pica* /*Haematopus ostralegus* – školjarica/; Scopoli: –/; Zoisov pripis: ob imenu nečitljiva opomba/; 'Nomencl. carn.': –
136. *Scolopax leucoptera* !?/; Scopoli: –/; Zoisov pripis: –/; 'Nomencl. carn.': –
137. *Scolopax glottis** /*Gallinago media* – čoketa/; Scopoli: **Tfchoket**/; Zoisov pripis: **Zhokéta**; Scopolijevo ime '**Tfchoket**' je prečrtal /; 'Nomencl. carn.': Zhoketa Scop.
 *HARTERT (1912–21, II: 1608, 1614): kot sinonim omenja pri vrstah *Tringa erythropus* in *Tringa nebularia*, obakrat z dvema vprašajema.
 Scopolijevi opisi veljajo bolj za **čoketo** (*Gallinago media*), govori o njeni pripadnosti skupini 'Gallinagine', medtem ko pri martincih govori o 'Tringa'. Temu v prid govorijo tudi zapisana kranjska imena, pa tudi glede razpoznavnosti lahko domnevamo, da je bila čoketa kot vrsta, zanimiva za lov, veliko bolj poznana kot martinci.

138. *Scolopax gallinago* /*Gallinago gallinago* – kozica/; Scopoli: **Kofitza**/; Zoisov pripis: **Kofiza**/; 'Nomencl. carn.': **Kosiza**
139. *Scolopax gallinula* /*Lymnocyptes minimus* – puklež/; Scopoli: **Pokerl**/; Zoisov pripis: **Pòklefh**; Scopolijevo ime 'Pokerl' je prečrtal /; 'Nomencl. carn.': **Pòklefh**
140. *Tringa pugnax* /*Philomachus pugnax* – togotnik/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
141. *Tringa vanellus* /*Vanellus vanellus* – priba/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Priba** /; 'Nomencl. carn.': **Priba**
142. *Tringa gambetta* /*Tringa totanus* – rdečenogi martinec/; Scopoli: – /; 'Nomencl. carn.': **Velki Dúlar**
143. *Tringa hypoleucos* /*Actitis hypoleucos* – mali martinec/; Scopoli: **Martinz**/; Zoisov pripis: **ta mali (Martinz)** /; 'Nomencl. carn.': –
144. *Tringa porzana* !?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.':
145. *Tringa squatarola* /*Pluvialis squatarola* – črna prosenka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': **Bifterski Dúlar, Velki Martinz**
146. *Tringa erythropus* /*Tringa erythropus* – črni martinec/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
147. *Charadrius hiaticula* /*Charadrius hiaticula** – komatni deževnik/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
*S pomočjo Jonstonove risbe vrsta ni določljiva. *Charadrius dubius* je bil opisan šele kasneje (Scopoli 1786).
148. *Charadrius himantopus* /*Himantopus himantopus* – polojnik/ Scopoli: – /; 'Nomencl. carn.': **Strélzar?** (sic) /; 'Nomencl. carn.': **Strélzar?**
149. *Fulica atra* /*Fulica atra* – črna liska/; Scopoli: **Liska**/; Zoisov pripis: **Lifka** /; 'Nomencl. carn.': **Lifka**
150. *Fulica fuliginosa* /*Fulica atra** – črna liska/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
* HARTERT (1921–22, III: 1851): ' *Fulica fuliginosa* Scopoli, Annus I, Hist-Nat, p. 104 (1769 – Im »Museum Turrianum«)'
151. *Fulica albiventris* /*Fulica atra** – črna liska/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
* HARTERT (1921–22, III: 1851): ' *Fulica fuliginosa* Scopoli, Annus I, Hist-Nat, p. 105 (1769 – Im »Museum Turrianum«)'

152. *Fulica porphyrio* /**Porphyrio porphyrio** – afriška sultanka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **La Poule Sultane** /; ‘Nomencl. carn.’: –
153. *Fulica chloropus* /**Gallinula chloropus** – zelenonoga tukulica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Mokulhka**/; ‘Nomencl. carn.’: **Mokúfhka s ruzdežo lifo**
154. *Rallus crex* /**Crex crex** – kosec/; Scopoli: **Rostž**/; Zoisov pripis: **Kósiz, Stergár**; Scopolijevo ime ‘**Rostž**’ je prečrtal/; ‘Nomencl. carn.’: **Kofiz, ftérgar**
155. *Rallus aquaticus* /**Rallus aquaticus** – mokož/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Zápovofnik**/; ‘Nomencl. carn.’: **Zápavósnik, Velki Mokosh**
156. *Rallus lariformis* /?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
157. *Rallus parvus* /**Porzana parva** – mala tukulica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Mali Mokofh**/; ‘Nomencl. carn.’: **Járzhik, Mali Mokofh**
158. *Rallus fulicula* /**Porzana porzana** – grahasta tukulica/; Scopoli: **Makofch**/; Zoisov pripis: **Grahafti Mokófh**; Scopolijevo ime ‘**Makofch**’ je prečrtal/; ‘Nomencl. carn.’: **Srédni Mokófh, Grahafti Mokofh**
159. *Otis tarda* /**Otis tarda** – velika droplja/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Velka Amfha**
160. *Struthio camelus* /**Struthio camelus** – noj/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
161. *Trachelia pratincola* /**Glareola pratincola** – rjavoperuta komatna tekica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Morfka Laftovza**; Obvia in Carniola menše majo (na Kranjskem se pojavlja maja) /; ‘Nomencl. carn.’: –
162. *Pavo cristatus* /**Pavo cristatus** – pav/; Scopoli: **Pau**/; Zoisov pripis: **Pav**/; ‘Nomencl. carn.’: **Páv, Pávna**
163. *Crax nigra* /**Crax nigra** – črna hokojka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
164. *Phasianus gallus* /**Gallus gallus** – domača kokoš/; Scopoli: **Petel (Mas), Kokulh (Femina)** /; Zoisov pripis: **Petelin, Kokofh**/; ‘Nomencl. carn.’: **Domázhi Petélin, Kokofh**
165. *Phasianus meleagris* /**Numida meleagris** – pegatka/; Scopoli: **Pagati**/; Zoisov pripis: **Pegáti**; prečrtal Scopolijevo ime ‘**Pagati**’/; ‘Nomencl. carn.’: **Pegát, Pegátka**
166. *Phasianus colchicus* /**Phasianus colchicus** – fazan/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Bazant** /; ‘Nomencl. carn.’: **Bazant**

167. *Phasianus nycthemerus* /*Lophura nycthemera* * – srebrni fazan/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*HARTERT (1912–21, II: 1969): *Phasianus nycthemerus* = *Gennaesus nycthemerus*.
168. *Tetrao urogallus* /*Tetrao urogallus* – divji petelin/; Scopoli: **Devi Peteln**/; Zoisov pripis: **Divji, Lefni, Velki**/; ‘Nomencl. carn.’: **Divji Petélin, Velki lefni Petelin**
169. *Tetrao tetrix* /*Tetrao tetrix* – ruševce/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Shkárjevz**/; ‘Nomencl. carn.’: **Divji petelin, ta mali, shkárjovz, Rúshovz**
170. *Tetrao lagopus* /*Lagopus muta* – belka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Bela pútiza**/; ‘Nomencl. carn.’: **fnéshnik, Beli Jeréb, Bela pútiza**
171. *Tetrao nemesianus**/*Tetrao urogallus* – divji petelin/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*REY (1872: 90): *Tetrao nemesianus* Scop. = *Tetrao bonasia*; vendar pa je na Aldrovandusovi risbi (Lib. XIII), na katero se sklicuje Scopoli, upodobljena **kura divjega petelina**.

Slika 4. Samica divjega petelina (Aldrovandus, 1637).
Fig. 4 Female of Capercaillie (Aldrovandus, 1637).

172. *Tetrao betulinus* /*Lyrurus tetrix* * – ruševca /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*HARTERT (1921–22, III: 1873): sinonim: *Tetrao betulinus* Scop. 1769; po Scopolijevem opisu je to **ruševčeva samica**.
173. *Tetrao bonasia* /*Tetrastes bonasia* – gozdni jereb /; Scopoli: Podlefk /; Zoisov pripis: Goisdni Jeréb /; ‘Nomencl. carn.’: **Podléfk ?, Goisdni Jeréb ?** (sic)
174. *Tetrao rufus* /*Alectoris graeca** – kotorna /; Scopoli: **Cottorna** /; Zoisov pripis: **Kotórna, Skalni Jereb** /; ‘Nomencl. carn.’: **Skalni Jereb, Kotórna**
* *Tetrao rufus* = *Alectoris rufa* = španska kotorna; ker Scopoli omenja, da jo je dobil iz okolice Tolmina, pa tudi zapisana kranjska imena govori, da gre za **kotorno, Alectoris graeca**.
175. *Tetrao perdix* /*Perdix perdix* – poljska jerebica /; Scopoli: **Jerebitza** /; Zoisov pripis: **Polški jereb, Jerebiza** /; ‘Nomencl. carn.’: **Polški jereb, Jerebiza**
176. *Tetrao coturnix* /*Coturnix coturnix* – prepelica /; Scopoli: **Perpelitza** /; ‘Nomencl. carn.’: **Prepeliza** /; ‘Nomencl. carn.’: **Prepeliza**
177. *Columba oenas* /*Columba oenas* – golob duplar /; Scopoli: **Golob** /; Zoisov pripis: **Divji Golób** /; ‘Nomencl. carn.’: **Divji Golob, ta mali**
178. *Columba palumbus* /*Columba palumbus* – grivar /; Scopoli: **Griunik** /; Zoisov pripis: **Grivnek** /; ‘Nomencl. carn.’: **Grívník, ta Velki D(ivji) G(olob)**
179. *Columba mugiens** /*Goüra cristata* – čopasti golob /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Kronvogel** /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Scopoli se sklicuje na Linnéja (*Columba coronata*); Zoisov pripis Kronvogel = *Goura cristata* Pallas.
PETERS (III: 140) pri rodovnem imenu *Goüra* navaja ‘= *Columba coronata* Linné = *Columba cristata* Pallas’.
180. *Columba tetraoides* /? /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
181. *Columba turtur* /*Streptopelia turtur* – divja grlica /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Gérliza** /; ‘Nomencl. carn.’: **Gerliza**
182. *Columba risoria* /? *Streptopelia decaocto* * – turška grlica /; Scopoli: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Lalhka Gerliza**
*Scopoli navaja, da jo ima v lastnem muzeju »In M. p. Carnioliae indigena«, torej kot vrsto avtohtono na Kranjskem. Nedvomno je imel v mislih grlico, ki so jo pogosto gojili, zaradi značilnega oglašanja pa so jo poimenovali smejačica (risor, risoris = smejalec; ridere = smejeti se). HARTERT (1912–21, II: 1496) omenja Linnéjevo navedbo, da *Columba risoria* živi v Indiji. Ugotavlja, da so indijske ‘smejačice’ precej drugačne, večje, imajo drugačen barvni vzorec repa in tudi oglašajo se ne ‘smejoče’. Zarodnik smejačic, ki jih gojijo pri nas,

je nubijska grlica, *Streptopelia roseogrisea*, podobna ji je po velikosti, barvnem vzorcu repa in po oglašanju.

PETERS (1961, vol. III: 92), navaja, da je razširjenost turške grlice od Madžarske prek jugovzhodne Evrope, Male Azije, Turkestana, severnejših predelov Kitajske in Japonske, na jugu do Palestine, Iraka, Irana, Indije, Šrilanke in zahodne Kitajske. Svetlo obliko turške grlice gojijo.

Dejstvo je, da je turška grlica začela širiti svoj areal proti zahodu šele v 20. stoletju. V Bosno je prišla pred letom 1900, v Slavonijo leta 1936, Dalmacijo leta 1941, Istro leta 1950, v SV Slovenijo leta 1943 in v osrednjo Slovenijo leta 1945. (MATVEJEV, VASIČ 1973). Domneva, da je živel pri nas v Scopolijevih časih, nima osnove.

183. *Columba passerina* /**Columbigallina passerina** – vrabčja talna grlica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
184. *Alauda arvensis* /**Alauda arvensis** – poljski škrjanec/; Scopoli: **Lauditza**/; Zoisov pripis: **Shkorianz polki**; prečrtal Scopolijevo ime **Lauditza**/; ‘Nomencl. carn.’: **Polki fhkeriánz**
185. *Alauda cristata* /**Galerida cristata** – čopasti škrjanec/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Zhopafti Shkorianz**/; ‘Nomencl. carn.’: **Blatni fhkerianz**
186. *Alauda arborea* /**Lullula arborea** – hribski škrjanec/; Scopoli: **Zippa**/; Zoisov pripis: **Velka Zipa**; prečrtal je zadnjo črko p v imenu ‘**zippa**’ /; ‘Nomencl. carn.’: **Velka Zipa**
187. *Alauda spinoletta* /**Anthus spinoletta** – vriskarica/; Scopoli: **Mala Zippa**/; Zoisov pripis: prečrtal zadnji p v Scopolijevem imenu ‘**zippa**’, italijansko ime Quina pa je spremenil v ‘gvitta’
188. *Alauda brumalis* /**Anthus pratensis** – mala cipa/; Scopoli: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Travnki fhkerianz** /; ‘Nomencl. carn.’: **Travnki fhkerianz**
189. *Sturnus vulgaris* /**Sturnus vulgaris** – škorec/; Scopoli: **Starl**/; Zoisov pripis: **Shkôrz**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Starl**’ /; ‘Nomencl. carn.’: **Shkorz**
190. *Sturnus luteolus* /?/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
191. *Sturnus roseus* /**Pastor roseus** – rožnati škorec/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
192. *Sturnus collaris* /**Prunella collaris** – planinska pevka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Skalar?** (sic) /; ‘Nomencl. carn.’: **Skalar?**
193. *Turdus viscivorus* /**Turdus viscivorus** – carar/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Drefkash, Zárar***/; ‘Nomencl. carn.’: **Drosgázh**
*Kot nemško ime ima Scopoli zapisano ‘Zarer’.
194. *Turdus pilaris* /**Turdus pilaris** – brinovka/; Scopoli: **Brinauka**/; Zoisov pripis: **Brínovka**/; ‘Nomencl. carn.’: **Velka Brínovka**

195. *Turdus musicus* /*Turdus philomelos** – cikovt /; Scopoli: **Drofich, Drofch**/; Zoisov pripis: **Drózg**; prečrtal je obe Scopolijevi imeni/; 'Nomencl. carn.': **Mala Brínovka**
*Scopoli povzema Linnéjev opis, ki pa velja za vrsto *T. iliacus* – rjasto podperutje, belkasta nadočesna prog, (LINNÉ, 1758: 168); Scopoli navaja nemško ime Weindrofchel (= vinski drozg); fenološki podatki, ki jih navaja: prihaja skupaj s slokami in z njimi tudi odide.
196. *Turdus iliacus* /*Turdus iliacus** – vinski drozg /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Mala Brinovka**/; 'Nomencl. carn.': **Drosg, Bovz, Zikovt**
*Scopoli povzema Linnéjev opis, ki ga navaja za *T. iliacus*, opis pa je za vrsto *T. philomelos* (LINNÉ 1758: 169); med obema vrstama so zamenjana tudi nekatera kranjska imena.
197. *Turdus merula* /*Turdus merula* – kos/; Scopoli: **Kofs** /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': **Kôf**
198. *Turdus torquatus* /*Turdus torquatus* – komatar/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Komatár** /; 'Nomencl. carn.': **Komatár**
199. *Turdus saxatilis* /*Monticola saxatilis* – slegur/; Scopoli: **Slegur** /; Zoisov pripis: **Skálar?** (sic)/; 'Nomencl. carn.': **Slegur, Konjuh**
200. *Loxia curvirostra* /*Loxia curvirostra* – mali krivokljun/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Prebrázh**/; 'Nomencl. carn.': **Krivoklunz, Prébrazh**
201. *Loxia coccothraustes* /*Coccothraustes coccothraustes* – dlesk/; Scopoli: **Dlefchk**/; Zoisov pripis: **Dlefk**; prečrtal je Scopolijevo ime 'Dlefchk'/; 'Nomencl. carn.': **Dlefk, Glavázh**
202. *Loxia pyrrhula* /*Pyrrhula pyrrhula* – kalin/; Scopoli: **Gimpl**/; Zoisov pripis: **Kalín, Bóltek**; prečrtal je Scopolijevo ime 'Gimpl' /; 'Nomencl. carn.': **Kalín, Boltek**
203. *Loxia rubra* /*Cardinalis cardinalis* – rdeči kardinal/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
204. *Loxia torrida* /*Oryzoborus angolensis torridus** – podvrsta riževega ptička /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
*Veljaven je Scopolijev opis. PETERS XIII: 150: »*Oryzoborus angolensis torridus* (Scopoli), *Loxia torrida* Scopoli, 1769, Ann. I Hist.–Nat., p.140 – živ ptič v dunajskem živalskem vrtu, prinesel ga je Jacquin s svojih potovanj po Zahodni Indiji in obrežnih severnih predelih Južne Amerike«.
205. *Loxia serinus* /*Serinus serinus* – grilček/; Scopoli: **Grilitfch**/; Zoisov pripis: **Grilzhek** /; 'Nomencl. carn.': **Grilzhek**
206. *Loxia chloris* /*Carduelis chloris* – zelenec/; Scopoli: **Grindling**/; Zoisov pripis: **Grindlink**/; 'Nomencl. carn.': **Selénz**

207. *Loxia cyanea** /*Passerina brissonii* – Brissonov pisani ščinkavec/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Scopoli povzema diagnozo za Linnéjevo vrsto *Loxia cyanea*. PETERS (XIII: 240): *Passerina brissonii* = *Loxia cyanea* Linnaeus 1758, p. 174.
208. *Emberiza melanocephala* /*Emberiza melanocephala* – črnoglaví strnad/; Scopoli: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Leshetrudnik?** (sic)*.
*Zoisova očitna zamenjava kranjskega imena; pri navedbi vrste se sklicuje na »Scop: 208«.
209. *Emberiza citrinella* /*Emberiza citrinella* – rumeni strnad/; Scopoli: **Sternardt**; Zoisov pripis: **Sternád**; ‘Nomencl. carn.’: **Sternád**
210. *Emberiza barbata* /*Emberiza cia* – skalni strnad/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **mali Sternád**
211. *Emberiza carduelis* /*Carduelis carduelis* – lišček/; Scopoli: **Stigtitz** (sic)/; Zoisov pripis: **Lifcz, Lifz** /; ‘Nomencl. carn.’: **Lifcz**
212. *Emberiza spinus* /*Carduelis spinus* – čižek/; Scopoli: **Saisl**; Zoisov pripis: **Zisek**; prečrtal je Scopolijevo ime ‘**Saisl**’ /; ‘Nomencl. carn.’: **Zisek**
213. *Emberiza brumalis* /*Carduelis citrinella** – konopeljščica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Lafhki Grilzhek?** (sic)
*HARTERT (1903, I: 81): sinonim – *Emberiza brumalis* Scopoli, Annus I, p. 145, 1769.
214. *Emberiza nivalis* /*Plectrophenax nivalis* – snežni strnad/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: /; ‘Nomencl. carn.’: **Sternád**
215. *Emberiza luctuosa* /*Ficedula hypoleuca** – črnoglaví muhar/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Zherni Múhar**
*HARTERT (1903, I: 480): Sinonima – (1) *Muscicapa atricapilla* Linnaeus, Syst. Nat. Ed. XII, 1766. – (2) *Emberiza luctuosa* Scopoli, Annua I Hist.–Nat., p.146, 1769.
216. *Emberiza paradisaea* /*Vidua paradisaea* – rajška vdovica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
217. *Fringilla coelebs* /*Fringilla coelebs* – ščinkavec/; Scopoli: **Schinkovitz**; Zoisov pripis: **fhinkovz** /; ‘Nomencl. carn.’: **fhínkovz, Séba**
218. *Fringilla montifringilla* /*Fringilla montifringilla* – pinoža/; Scopoli: **Pinofch**/; Zoisov pripis: **Pinófh**/; ‘Nomencl. carn.’: **Pinófh**
219. *Fringilla cannabina* / *Carduelis cannabina* – repnik/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Konoplífhza, Répnik, Repalfhiza** /; ‘Nomencl. carn.’: Repnek, **Repalfhiza**

220. *Fringilla domestica* /*Passer domesticus* – domači vrabec; Scopoli: **Grabetz**/; Zoisov pripis: **Grabz, Vrabz**/; ‘Nomencl. carn.’: **Grabez, Vrabez**
221. *Fringilla montana* /*Passer montanus* – poljski vrabec;/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Polfki Grâbz**/; ‘Nomencl. carn.’: **Polfki Grabez**
222. *Fringilla mariposa*?*/; Scopoli: –/; Zoisov pripis: opomba – Exotica/; ‘Nomencl. carn.’: – *Po Scopolijevem opisu gre verjetno za vrsto *Passerina ciris*.
223. *Motacilla cinclus* /*Cinclus cinclus* – povodni kos;/ Scopoli: Povodni kofs;/ Zoisov pripis: –/; ‘Nomencl. carn.’: **Vúdomz, Vódni Kof**
224. *Motacilla alba* /*Motacilla alba* – bela pastirica;/ Scopoli: **Pliska, Paftaritza**/; Zoisov pripis: prečrtal je drugi t v Scopolijevem imenu **’Paftaritza’**/; ‘Nomencl. carn.’: **Bela Paftariza, Plifka**
225. *Motacilla flava* /*Motacilla flava* – rumena pastirica;/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Rumena paftariza***/; ‘Nomencl. carn.’: **ta mala (paftariza)**
*ital.: Squallacoda d’acqua, nemško: Gelbe Bachstelze, kar je oboje **siva pastirica**.
226. *Motacilla boarula* /*Motacilla cinerea** – siva pastirica;/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Sesávka, Pastarizhiza** – /; ‘Nomencl. carn.’: **Rumena Paftariza, Sesávka**
*ital.: Boarina, nemško: Kuhlstelze, kar je oboje rumena pastirica. Zois (1797: 21/03) se pri vrsti *M. boarula* sklicuje na Scopolija pod št. 225 – torej na vrsto *Motacilla flava*; od tod tudi zamenjana kranjska imena. Navaja še vrsto *Motacilla cinerea* (21/02) in kranjsko ime **Siva Paftariza**.
227. *Sylvia luscinia* /*Luscinia megarhynchos* – mali slavec;/ Scopoli: **Slauz**/; Zoisov pripis: **Sláviz, Slávzhik** /; ‘Nomencl. carn.’: **Sláviz, Slávzhik**
228. *Sylvia curruca* /*Sylvia curruca* – mlinarček;/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Vertna peniza***
*Zois (1797: 22/01) se sklicuje na Scopolijevo ime pod redno številko 228, ime **Bróliza** (23/01) pa navaja pri vrsti *Sylvia dumetorum* (= *Sylvia curruca*) in citira »an Zya Scopoli?«.
229. *Sylvia atricapilla* /*Sylvia atricapilla* – črnoglavka;/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Zherna peniza, Zhernoglavka** /; ‘Nomencl. carn.’: **Zhérna peniza, Zhérnoglavka**
230. *Sylvia oenanthe* /*Oenanthe oenanthe* – navadni kupčar;/ Scopoli: **Bella**/; Zoisov pripis: **Beloritka**; prečrtal je Scopolijevo ime **’Bella’** /; ‘Nomencl. carn.’: **Belorítka**
231. *Sylvia rubecula* /*Erithacus rubecula* – taščica;/ Scopoli: **Smarnza, Tafchitza, Tafchtza**/; Zoisov pripis: **Tafhiza**; v Scopolijevih imenih **’Tafchitza, Tafchtza’** je prečrtal črki c ter 2. t v obeh imenih /; ‘Nomencl. carn.’: **Tafhiza**

232. *Sylvia phoenicurus* /**Phoenicurus phoenicurus** – pogorelček/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Ilovzhiza***/; 'Nomencl. carn.': **Pogorelzhik**
* SCOPOLI daje opis za pogorelčka in navaja nemško ime 'Waldrothfchweifl'.
233. *Sylvia tithys**/**Phoenicurus ochruros** – šmarnica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Pogorelzhik**;/ 'Nomencl. carn.': **Ilovzhiza**
* SCOPOLI navaja nemško ime 'Hausrothfchweifl'; obe vrsti je torej Zois v svojem pripisu zamenjal – to potrjuje tudi Scopolijev opis vrste.
234. *Sylvia zya* /?**Saxicola rubetra*** – repaljščica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Broliza** /; 'Nomencl. carn.': –
*HARTERT (1903, I:702): »*Sylvia zya* Scopoli Annus I. Hist. Nat., p 158 je navedena kot sinonim, opis pa nikakor ne ustreza«.
235. *Sylvia schoenobaenus*? (sic) /**Acrocephalus paludicola** – povodna trstnica /; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –
SCOPOLI: »Gnezdi na tleh, seda na vrhove rastlin, odseli se pred cvetenjem podleska«.
FRITSCH (1870: 156): »*Sylvia schoenobaenus*, Scop. Ann. I, Hist.–Nat. (1769) = *Sylvia paludicola*« = *Acrocephalus paludicola*. SAVI (1873: 442) pri vrsti *Acrocephalus paludicola* kot sinonim navaja »*Sylvia schoenobaenus*, Scop. Ann. I, Hist. Nat. (1769)«.
236. *Sylvia muscipeta* /**Saxicola torquata** * – prosnik/; Scopoli: **Pontza**;/ Zoisov pripis: **Bela Péniza**; prečrtal je Scopolijevo ime 'Pontza' /; 'Nomencl. carn.': **Bela Peniza, Beli Muharzhik**
*HARTERT (1903, I: 706): sinonim – '*Sylvia muscipeta* Scopoli. Annus I. Historico–Nat., p.159 (1769)'. Scopoli se sklicuje na Jonstonovo risbo, na kateri je zanesljivo upodobljen prosnik.
237. *Sylvia rubetra* /**Saxicola rubetra** – repaljščica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Velka peniza** /; 'Nomencl. carn.': **Velka Peniza**
238. *Sylvia trochilus* /**Phylloscopus collybita*** – vrbja listnica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Kovazh?** (sic), **múhâvzhik, Prágherg** /; 'Nomencl. carn.': **Mali Múharzhik, Kovazhik**
*Čeprav Scopolijevo znanstveno ime nedvomno pomeni **kovačka, Ph. trochilus**, pa po opisu »majhen, ločimo ga po dolgem, enozložnem petju 'Tin, Ton'« vidimo, da je imel v mislih **vrbo listnico**.
239. *Sylvia troglodytes* /**Troglodytes troglodytes** – stržek/; Scopoli: **Strefch, Störfchek**;/ Zoisov pripis: **Stérfhek**; prečrtal je obe Scopolijevi imeni /; 'Nomencl. carn.': **Stershík**
240. *Sylvia regulus* /**Regulus regulus** – rumenoglav kraljiček/; Scopoli: **Kralitfch**;/ Zoisov pripis: **Kralizhik, Minifzhik**;/ 'Nomencl. carn.': **Kralízhek, Pavzhek**
241. *Parus barbatus* /**Panurus biarmicus** – brkata sinica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; 'Nomencl. carn.': –

242. *Parus maior* /**Parus major** – velika sinica/; Scopoli: **Sniza**/; Zoisov pripis: **feníza**/; ‘Nomencl. carn.’: **Velka Seníza**
243. *Parus cristatus* /**Parus cristatus** – čopasta sinica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: ‘Nomencl. carn.’: **Zhopafta feniza, fhápelza**
244. *Parus caeruleus* /**Parus caeruleus** – plavček/; Scopoli: **BlavaSnitza, BlauMandltz**/; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Plava Seniza, Gorlhnik**
245. *Parus ater* /**Parus ater** – menišček/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Bórfhtna Seniza, minifhzhik**
246. *Parus palustris* /**Parus palustris** – močvirska sinica/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Terftna Seniza, Pesdezhívka**
247. *Parus caudatus* /**Aegithalos caudatus** – dolgorepka/; Scopoli: **Gaugartza** (gavge = vislice)/; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Dolgoréпка, Beloglavka, Mlínarzhik**
248. *Parus erythrocephalus* /**Pipra erythrocephala** – pipra/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
249. *Hirundo rustica* /**Hirundo rustica** – kmečka lastovka/; Scopoli: **Lauftaza** (sic)/; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Zherna Gláftovza**
250. *Hirundo urbica* /**Delichon urbicum** – mestna lastovka/; Scopoli: **Huda urnik**/; Zoisov pripis: **Húdovúrnik**/; ‘Nomencl. carn.’: **Mali Hudovúrnik, Hifhna Gláftovza**
251. *Hirundo apus* /**Apus apus** – črni hudournik/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: **Hudovurnik**/; ‘Nomencl. carn.’: **Velka Hudovúrniza, Velka Gláftovza**
252. *Hirundo alpina** /**Apus melba** – planinski hudournik/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
*Scopoli: »vse kot prejšnji, razen, da ima prsi bele. So v tirolskih Alpah. Malo večji od prejšnjih, gnezdi v visokih alpskih pečinah«.
253. *Hirundo rupestris* /**Ptyonoprogne rupestris** – skalna lastovka/ Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: –
254. *Caprimulgus europaeus* /**Caprimulgus europaeus** – podhujka/; Scopoli: – /; Zoisov pripis: – /; ‘Nomencl. carn.’: **Mrovlínzhar, Podhújka**

Trenutno nerazrešene so še naslednje Scopolijeve vrste: *Psittacus merulinus*, *Psittacus ruber*, *Coracias cartagenensis*, *Certhia viridis*, *Anas melaura*, *Anas subterranea*, *Branta torrida*, *Larus albus*, *Larus quadricolor*, *Scolopax australis*, *Scolopax leucoptera*, *Tringa porzana*, *Rallus lariformis*, *Columba tetraoides*, *Sturnus luteolus* in *Fringilla mariposa*.

Pri Scopoliju vidimo izredno strokovno natančnost; pri vsaki vrsti, ki je bila takrat že poznana, citira starejše avtorje, ki so jo omenjali. Če pomislimo, na kako širokem polju naravoslovja je Scopoli deloval, od entomologije, botanike, geologije, do medicine, je njegovo poznavanje ptičev vrhunsko in naredil je le malo spodrseljavev. Scopoli je bil tujejezični govorec in se je moral našega jezika šele učiti. Seznam ptičev je obogatil tudi s 'kranjskimi' imeni. Kako je prišel do njih, je težko reči, lahko pa domnevamo, da je črpal podobni vir kot Žiga Zois.

Zoisove pripombe na robu Scopolijevega dela so zelo pomembne. Ni se lotil samo dodajanja njemu znanih ptičjih imen, ampak je Scopolijeve popravljaj, včasih samo z oznako naglasa. Videti je, da je odklanjal imena, ki so bila izpeljanke iz nemških, in jih nadomestil s kranjskimi.

Zelo velik je Scopolijev prispevek k poznavanju naših ptičev in k ornitološki znanosti kot taki. Samo s seznama v tem delu obravnavanih ptičjih vrst je Scopoli še zdaj veljavni avtor opisa pri naslednjih taksonih:

Branta Scopoli 1769

Sylvia Scopoli, 1769

Procellaria diomedea Scopoli, 1769 = ***Calonectris diomedea*** (Scopoli, 1769)

Psittacus krameri Scopoli, 1769 = ***Psittaculla krameri*** (Scopoli, 1769)

Psittacus pileatus Scopoli, 1769 = ***Pionopsitta pileata*** (Scopoli, 1769)

Ardea ralloides Scopoli, 1769 = ***Ardeola ralloides*** (Scopoli, 1769)

Branta albifrons Scopoli, 1769 = ***Anser albifrons*** (Scopoli, 1769)

Anas leucocephala Scopoli, 1769 = ***Oxyura leucocephala*** (Scopoli, 1769)

Rallus parvus Scopoli, 1769 = ***Porzana parva*** (Scopoli, 1769)

Strix noctua Scopoli, 1769 = ***Athene noctua*** (Scopoli, 1769)

Strix alba Scopoli, 1769 = ***Tyto alba*** (Scopoli, 1769)

Hirundo rupestris Scopoli, 1769 = ***Ptyonoprogne rupestris*** (Scopoli, 1769)

Sturnus collaris Scopoli, 1769 = ***Prunella collaris*** (Scopoli, 1769)

Euspiza melanocephala Scopoli, 1769 = ***Emberiza melanocephala*** (Scopoli, 1769)

Loxia torrida Scopoli, 1769 = ***Oryzoborus angolensis torridus*** (Scopoli, 1769)

ZAHVALA

Dragocene podatke mi je ljubeznivo posredoval dr. Carlo Violani, profesor na Oddelku za biologijo živali Univerze v Pavii, dr. Al Vrezec je pregledal rokopis ter mi posredoval dragocene pripombe in dopolnila, prof. dr. Tone Wraber pa je prav tako z dragocenimi pripombami in popravki prispeval k pravilnosti besedila. Vsem najlepša hvala!

POVZETEK

Pomembno delo J. A. Scopolija na področju taksonomije ptičev je 168 strani obsegajoči 'Descriptiones avium' v knjigi Annus I. historico-naturalis (1769). Ptiče je razvrstil po sistemu, ki ga je v svoji 10. izdaji, imenovani Systema Nature, predlagal C. Linnaeus, s katerim je bil Scopoli tudi sicer spoštljivo tovariški.

Scopoli je ptiče razvrstil v 6 redov s 53 rodovi, ki vključujejo 254 vrst. Pri navajanju oz. opisih vrst in rodov Scopoli skrbno navaja starejše vire, na avtorje katerih se sklicuje. Pri opisu nekaterih vrst se sklicuje na risbe starejših avtorjev, predvsem Aldrovandusa, Jonstonusa in Kleina. Pri številnih vrstah je zapisal tudi kranjsko ime. Scopoliju so bile vir tri zbirke: (1) M. p. = *Museum proprium*, to je lastna zbirka, za katero pravi, da so v njej ptiči s skoraj vse Kranjske. (2) V. C. = *Vivarium Caesareum* (cesarski vivarij oziroma ZOO na Dunaju) in (3) M. T. = *Museum Turrianum* (zasebna zbirka grofa Thurna na Dunaju). Dokazni primerki iz teh zbirk so verjetno vsi izgubljeni.

Znanstvena imena Scopoli večinoma povzema po Linnéju, pri 68 vrstah pa dodaja nova. Vrsta imena se večinoma razlikujejo od zdaj veljavnih, nekatera najdemo v literaturi kot soznačnice, nekaterih pa tu ni. Namen je bil ugotoviti tudi, katere vrste je imel Scopoli pri opisih v mislih. Razmeroma enostavno je bilo to pri srednjeevropskih vrstah, bolj zapleteno pa pri vrstah zunaj tega območja. Za zdaj nerazrešene so še naslednje Scopolijeve vrste: *Psittacus merulinus*, *Psittacus ruber*, *Coracias cartagenensis*, *Certhia viridis*, *Anas melaura*, *Anas subterranea*, *Branta torrida*, *Larus albus*, *Larus quadricolor*, *Scolopax australis*, *Scolopax leucoptera*, *Tringa porzana*, *Rallus lariformis*, *Columba tetraoides*, *Sturnus luteolus* in *Fringilla mariposa*.

Pri Scopoliju vidimo zelo veliko strokovno natančnost; pri vsaki, takrat že poznani vrsti, citira starejše avtorje, ki so jo omenjali. Če pomislimo, na kako širokem polju naravoslovja je Scopoli deloval, od botanike, entomologije, geologije do medicine, je njegovo poznavanje ptičev vrhunsko.

Scopoli je bil tujejezični govorec in se je moral našega jezika šele učiti. Navkljub temu je seznam ptičev obogatil tudi s 'kranjskimi' imeni. Kako je prišel do njih, je težko reči, lahko pa domnevamo, da je črpal podoben vir kot Žiga Zois. V enem od izvodov Scopolijevega prispevka v 'Annus I. historico-naturalis' iz bivše Licejske knjižnice v Ljubljani, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, je Žiga Zois s svinčnikom pripisal številna kranjska ptičja imena in še nekatere druge opombe. Njegove pripombe na robu Scopolijevega dela so zelo pomembne. Ni se lotil samo dodajanja njemu znanih ptičjih imen, ampak je Scopolijeve popravil, včasih samo z oznako naglasa. Videti je, da je odklanjal imena, ki so bila izpeljanke iz nemških, in jih nadomestil s kranjskimi (slovenskimi). Podana je primerjava kranjskih imen, tistih, ki jih navaja Scopoli, z imeni, ki jih je zapisal Žiga Zois kot opombe, in tiste, ki jih je uporabil v svojem delu *Nomenclatura carniolica* (1797).

Ogromen je Scopolijev prispevek k poznavanju naših ptičev, njihove nomenklature in k ornitološki znanosti kot taki. Samo s seznama v tem delu obravnavanih ptičjih vrst je Scopoli še zdaj veljaven avtor opisa pri dveh rodovih (*Branta* in *Sylvia*), 12 vrstah (*Calonectris diomedea*, *Psittacula krameri*, *Pionopsitta pileata*, *Ardeola ralloides*, *Anser albifrons*, *Oxyura leucocephala*, *Porzana parva*, *Athene noctua*, *Tyto alba*, *Ptyonoprogne rupestris*, *Prunella collaris*, *Emberiza melanocephala*) in eni podvrsti (*Oryzoborus angolensis torridus*).

SUMMARY

One of the significant works by J. A. Scopoli in the sphere of bird taxonomy is his 168 pages long »Descriptiones avium« in the book Annus I. historico-naturalis (1769). He classified them according to the system suggested by C. Linnaeus (with whom he cooperated fervently) in his 10th edition of Systema Nature.

Scopoli classified birds in six orders with 53 genera embracing 254 species. In stating and describing the species and genera, Scopoli elaborately cites older sources and refers to their authors, especially to Aldrovandus, Jonstonus and Klein as far as drawings are concerned. For numerous species, he stated Carniolan names as well. Scopoli's major sources were the following three collections: (1) M. p. = *Museum proprium*, which is his private collection for which he claims that includes birds of virtually the entire Carniola; (2) V. C. = *Vivarium Caesareum* ((Vienna Zoo imperial vivarium); and (3) M. T. = *Museum Turrianum* (Count Thurn's private collection in Vienna). All evidential specimens from these collections, however, have probably been lost.

Scientific names were derived by him mostly from Linnaeus, while for 68 species he added new ones. The species names mostly differ from those in force today, some can be found in literature as synonyms, while others are completely lacking. One of the objectives was also to establish which species had he in mind during their description. This was fairly simple in terms of Central European species, but quite complicated with the species outside this region. Still unsolved thus remain the following Scopoli's species: *Psittacus merulinus*, *Psittacus ruber*, *Coracias cartagenensis*, *Certhia viridis*, *Anas melaura*, *Anas subterranea*, *Branta torrida*, *Larus albus*, *Larus quadricolor*, *Scolopax australis*, *Scolopax leucoptera*, *Tringa porzana*, *Rallus lariformis*, *Columba tetraoides*, *Sturnus luteolus* and *Fringilla mariposa*.

A characteristic feature of Scopoli is his exceptional professional accuracy; for every species already known at that time he cites older authors, who actually referred to it. If we consider the extensiveness of the natural history field in which Scopoli worked – from botany, entomology, and geology to medicine – then it must be admitted that his knowledge of birds was indeed exceptional.

Scopoli was foreign-speaking and had to learn our language first. In spite of this fact, he enriched the bird list with several Carniolan (Slovene) names as well. It is difficult to say how he actually obtained them, but can suppose that he drew them from the same source as Žiga Zois. In one of the copies of Scopoli's »Annus I. historico-naturalis« from the former Lyceum Library in Ljubljana, now kept by the National and University Library Ljubljana, Žiga Zois added in writing numerous Carniolan bird names as well as some other notes. His annotations on the margins of Scopoli's work are very significant indeed. He added not merely bird names known to him but also corrected Scopoli's names, at times even with stresses only. It appears, however, that he rejected names derived from German terms and replaced them with those known in Carniola. A comparison was made of Carniolan names as cited by Scopoli with names written by Žiga Zois within his notes and those he used in his work *Nomenclatura carniolica* (1797).

Scopoli's contribution to the knowledge of our birds, their nomenclature and to the ornithological science as such is no doubt huge. Solely from the list of bird species dealt with in this work, Scopoli is still the »valid« author of descriptions of two genera (*Branta* and *Sylvia*), 12 species (*Calonectris diomedea*, *Psittaculla krameri*, *Pionopsitta pileata*, *Ardeola ralloides*, *Anser albifrons*, *Oxyura leucocephala*, *Porzana parva*, *Athene noctua*, *Tyto alba*, *Ptyonoprogne rupestris*, *Prunella collaris*, *Emberiza melanocephala*) and one subspecies (*Oryzoborus angolensis torridus*).

LITERATURA

- DEL HOYO, J., A. ELLIOTT & J. SARGATAL EDS., 1997: *Handbook of the Birds of the World*. Vol. 4 Sandgrouse to Cuckoos. Lynx Edicions, Barcelona.
- FELDNER, J., 2006: Zur geschichtlichen Entwicklung der Ornithologie Kärntens. In: *Avifauna Kärntens. Die Brutvögel*. Naturwissenschaftlicher Verein für Kärnten, Klagenfurt, pp. 27–49.
- FREYER, H., 1842: Fauna der in Krain bekannten Säugethiere, Vögel, Reptilien und Fische. Laibach, 90 pp.
- FRITSCH, A., 1870: *Naturgeschichte der Vögel Europa's*. Prag, 517 pp.
- GEISTER, I., 1989: *Zgodbe iz grmovja*. ČZP Kmečki glas, 86 pp.
- GOODERS, J., 1998: *Priročnik Ptiči Slovenije in Evrope*. Založba Mladinska knjiga, 512 pp.
- HARTERT, E., 1903–1921: *Die Vögel der paläarktischen Fauna. Systematische Übersicht der in Europa, NordAsien und der Mittelmeerregion vorkommenden Vögel*. Band I. II. III. Berlin, 2328 pp.
- JANČAR, T., 1999: Nomenclatura carniolica barona Žige Zoisa – ob 200. obletnici rokopisa. *Acrocephalus* 20 (94–96): 71–86.
- LINNAEUS, C., 1758: *Systema naturae*. Holmia, 824 pp.
- Liste der Vögel Europas – Systematik und Nomenklatur nach der neuen Taxonomie in »Das Kompendium der Vögel Mitteleuropas«* (BAUER u. a.), zusammengestellt und für Europa ergänzt von Wolf Gschwandtner. *Monticola*, Band 10(101): 23–39, 2008.
- MATVEJEV S. D., V. VASIĆ, 1973: *Catalogus faunae Jugoslaviae. Aves*. Academia scientiarum et artium Slovenica, IV/3, Ljubljana, 118 str.
- NAUMANN, S. A.: *Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas*. X Band: 147.
- PETERS, I. ET AL., 1931–1970: *Check-List of Birds of the World*. Vol. I–XVI, Cambridge.
- PETKOVŠEK, V., 1977: J. A. Scopoli, njegovo življenje in delo v slovenskem prostoru. (J. A. Scopoli, his life and work in Slovenia). *Razprave SAZU XX/2*, (Slovene Academy of art and science, dissertation XX/2), Ljubljana, 104 str. + 3 priloge.
- PONEBŠEK, J., 1917: *Naše ujede. I. del: sove*. Muzejsko društvo za Kranjsko, 155 str + 7 priloge.
- REY, E., 1872: *Synonymik der Europäischen Brutvögel und Gäste*. G. Schwetschke'scher Verlag, Halle, 257 str.
- ROVATI, CL., CH. GHISOLI, C. VIOLANI, 2007: *Figli dell'aria. Le raccolte ornitologiche del Museo di storia naturale dell'Università di Pavia*. Università di Pavia, Skira editore, Milano, 151 pp.
- SAVI, P., 1873: *Ornitologia Italiana*. Volume Primo. Firenze, 478 pp.
- SCHIEBEL, G., 1919: Geographische Irrtümer betreffs Scopoli in Harterts »Vögel der palaearktischen Fauna«. *Ornithologische Monatsberichte*, 27 (7/8): 69–72.
- SCOPOLI, J. A., 1769: *Annus I. historico-naturalis*. Lipsiae. Descriptiones Avium Musei proprii earumque rariorum, quas vidit in Vivario Augustiss. Imperatoris, et in Museo Excell. Comitum Francisci Annib. Turriani. Lipsiae, 168 pp.
- SOBAN, D., 1995: *Linnéjeva pisma Scopoliju: 1761 – 1773 / Linné's Letters to Scopoli: 1761–1773*. Prirodoslovno društvo Slovenije, Ljubljana, 111 pp.
- SOBAN, D., 2004: *Joannes A. Scopoli – Carl Linnaeus: dopisovanje 1760–1775 (Joannes A. Scopoli – Carl Linnaeus: correspondence 1760–1775)*. Prirodoslovno društvo Slovenije, Ljubljana, 349 pp.
- VREZEC, A., J. SMOLE & P. VRH VREZEC, (v tisku): Descriptions of European owl species by Scopoli (1769): a problem of overlooked European owl names? *Ardea*.
- ZOIS, Ž., 1797: *Nomenclatura carniolica (Aves terrestres / Europeae)*. Rokopis, Ms 167, NUK.